

Ghid de evaluare a existenței PROCEDURILOR FORMALE/ INFORMALE

LISTA DE VERIFICARE PENTRU IDENTIFICAREA PROCEDURILOR EXISTENTE ÎN ȘCOLI (FORMALE SAU INFORMALE) PRIVIND VIOLENȚA BAZATĂ PE GEN

Pentru a oferi școlilor, precum și organizațiilor care activează în zona educației, inclusiv ONG-uri, o viziune clară a modului de desfășurare a tuturor pregătirilor necesare pentru identificarea și evaluarea procedurilor existente (formale / informale) privind violența în școli, acest ghid are forma unei liste de verificare.

Analiza contextului preexistent și o colaborare foarte bună între școală și organizația care implementează programul sunt fundamentale pentru succesul acestui demers de analiză și prevenire a violenței de gen.

Eficiența metodelor de analiză prezentate se bazează pe capacitatea de a colecta și de a evalua informații relevante, atât prin utilizarea instrumentelor calitative (focus grupuri, interviuri aprofundate etc.), cât și a celor cantitative (chestionare, colectare de date etc).

Programul de evaluare a școlii include activități de analiză, precum:

- Analiza contextului (contextul în care intervenim, serviciile publice sau oferite de ONG-uri disponibile și relațiile dintre organizațiile și instituțiile care oferă serviciile disponibile)
- Analiza nevoilor (ale zonei, ale școlii, ale unui grup țintă specific)
- Cercetările și datele existente (informații deja culese și publicate pe această temă)
- Legislația din domeniu și contextul instituțional general

Angajamentul școlilor, asociațiilor și instituțiilor publice de a interveni în prevenirea violenței de gen necesită cercetări și analize sistematice pentru identificarea caracteristicilor și nevoilor fiecărei școli, înainte de a propune și implementa metodologii comune.

„Un sistem informațional solid nu ar trebui să-și propună doar colectarea, stocarea de date și informații despre proces, dar și să contribuie la formularea politicilor educaționale, a felului în care sunt implementate și a evaluării acestora ”

Sursa: UNESCO (2015)

PASUL 1: DOCUMENTARE

Un bun punct de plecare este realizarea unei documentări: aproape că nu începem niciodată de la zero și este foarte probabil ca înaintea noastră, cineva să fi scris și publicat rapoarte și analize privind procedurile și metodele de diagnoză a școlilor din perspectiva felului în care se raportează la violență.

O bună documentare ne permite să economisim timp, dar, mai ales, oferă un cadru, direcții și exemple de metodologie științifică pentru colectarea datelor fiabile.

Metoda de urmat pentru cercetarea surselor de informații (identificate de Eisenberg și Bergowitz) se împarte în șase puncte:

1. Definirea obiectivului pe care ni-l propunem
2. Selectarea resurselor de utilizat
3. Localizarea și accesarea surselor
4. Identificarea informațiilor utile
5. Sintetizarea
6. Evaluarea

Pentru mai multe informații: <https://vgulibguide.wordpress.com/info-literacy-skills/big6-model/>

PASUL 2: ANALIZA CONTEXTULUI

După efectuarea documentării preliminare cu privire la procedurile și instrumentele aplicate anterior, procedăm la identificarea zonei și a școlii unde urmează să se desfășoare intervenția educațională. Criteriile de selecție pot fi variate. Nu există o cale corectă sau greșită; alegerile depind de obiectivele noastre de cercetare. În situația în care nu școala este cea care semnalează cazuri de violență, este bine să începeți cu stabilirea zonei în care vă propuneți să interveniți și apoi să continuați cu identificarea școlii sau școlilor din zonă.

Violența bazată pe gen este un fenomen complex care necesită o abordare integrată și multidisciplinară. Deși obiectul analizei este violența în școală, este util să nu ne limităm la culegerea de informații despre contextul școlar, ci și să extindem cercetarea pentru a include mai multe aspecte care caracterizează zona respectivă. Cea mai simplă tehnică este colectarea datelor statistice produse deja de către școli (de ex. numărul de elevi înscriși, informații privind abandonul școlar, rata de prezentare la examenele finale a elevilor de clasa a VIII-a și a XII-a/XIII-a, rezultatele școlare, numărul elevilor cu părinți plecați în străinătate, harta riscului educațional), a datelor din surse instituționale naționale, regionale sau locale (Ministerul Educației, Inspectoratele Școlare Județene, Primăriile care implementează Strategii locale pentru prevenirea abandonului școlar) sau a datelor rezultate în urma unor cercetări independente (de ex. analiza indicelui de risc socio-educational (IRSE) - „**IRSE: Indicele de risc socio-educational – fundament pentru politici responsabile, bazate pe date. Diagnoza echității în sistemul de educație 2016-2018**”, Human Catalyst; **Monitorul educației și formării 2018 România**

https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/document-library-docs/et-monitor-report-2018-romania_ro.pdf

Primele întrebări pe care trebuie să ni le punem sunt:

1. Intervenția propusă răspunde unei nevoi reale și răspândite?

Prima sursă folosită sunt cercetările statistice și analizele privind violența de gen, efectuate la nivel național și uneori, la nivel local (de ex. Barometrul de Gen <https://centrulfilia.ro/new/wp->

<content/uploads/2019/08/Barometru-de-gen-2018.-Centrul-FILIA.pdf> sau
<https://violentaimpotriva femeilor.ro/category/studii-cercetari/>)

De obicei, acest tip de cercetare oferă date defalcate pe sexe, vârstă, statut socio-economic și zonă geografică. Ele sunt punctul de plecare pentru orice tip de diagnoză.

2. În ce context dorim să intervenim?

- un oraș mic
- un oraș mare
- un cartier mărginaș
- un cartier central
- un cartier multi-etnic

3. Ce elemente luăm în considerare?

- Starea socială a cartierului/orașului/satului sau comunei: nivelul de venit și nivelul de educație al locuitorilor, rata de angajare și rata șomajului, rata de abandon școlar, serviciile publice disponibile în zonă, activități ale ONG-urilor în zonă
- Școlile și populația școlară: în primul rând, cartografiați școlile din zona identificată. De asemenea, puteți cere informații de la Inspectoratele Școlare Județene.

4. În ce fel de școală suntem interesați să intervenim?

- Liceu teoretic
- Liceu tehnic/tehnologic
- Școala profesională

Pentru consolidarea cercetării, se pot culege mai multe tipuri de informații:

- date cantitative privind populația școlară: număr de elevi băieți / fete, numărul de elevi străini, numărul de elevi cu nevoi speciale, rezultate teste și evaluări școlare
- proiecte derulate în ultimii 3 ani privind educația pentru egalitate de șanse, bullying-ul, violența bazată pe gen (de obicei menționate pe pagina de internet a școlii)
- serviciile disponibile în cadrul școlii și colaborările cu instituții publice și/sau private locale (de obicei menționate pe pagina de internet a școlii).

PASUL 3: LEGISLAȚIE ȘI POLITICI PUBLICE

Înainte de a contacta școlile, este bine să verificați legislația din domeniu la nivel european, național și local. Unul dintre riscuri este realizarea unei bune analize a contextului și a nevoii, dar să nu aveți posibilitatea să implementați proiectul.

Temele pe care să le aveți în vedere sunt:

- Promovarea egalității de șanse, precum și prevenirea violenței de gen și a bullyingului în sistemul școlar național
- Regulamente, linii directoare și reforme naționale privind managementul școlar (planuri-cadru de învățământ/ curriculum, autonomia școlilor, etc)
- Orientările UE și convențiile internaționale privind prevenirea violenței de gen
- Proceduri legale existente în contextul școlar pentru a aborda violența de gen sau bullyingul în general (de ex. modificarea în luna noiembrie 2019 a Legii Educației Naționale prin introducerea unor noi articole, care interzic bullying-ul și prevăd formarea profesorilor pentru identificarea și gestionarea acestor comportamente)

- Procedurile formale existente în interiorul și în afara contextului școlar pentru prevenirea violenței de gen sau a bullyingului (de exemplu, prezența unui consilier școlar, un birou de consiliere psihologică ș.a.)

PASUL 4: CONTACTAȚI CONDUCEREA ȘCOLII

Odată ce școala a fost identificată, primul pas este de a contacta directorul și de a solicita o întâlnire pentru a prezenta proiectul.

În solicitare este util să atașați un rezumat al proiectului, inclusiv scopul și activitățile de diagnostic în care urmează să fie implicați elevii și profesorii. În fișa de proiect, introduceți trimiteri la legislația europeană și/sau națională în domeniu sau la alte inițiative de acest fel; pentru școală ar trebui să reprezinte o valoare adăugată să se alăture!

PASUL 5: INFORMAȚII ȘI IMPLICAȚII PERSONALUL DIDACTIC ȘI PĂRINȚII

Implicarea tuturor părților interesate din comunitatea școlară încă de la început, în cunoștință de cauză, poate să conducă la asumarea din partea acestora a unui angajament de a experimenta metode noi și de a face schimbări. În plus, oferă motivația de a lua parte la proiect.

- În general, orice proiecte / activități extrașcolare nu ar trebui niciodată impuse de la „la nivel înalt”; cu atât mai mult atunci când vine vorba de proiecte care au legătură cu dezvoltarea identității de gen și cu probleme care pot avea un puternic impact emoțional.
- Reprezentantul organizației poate face prezentarea proiectului cu sau fără sprijinul unui expert în domeniu
- Poate fi util să aveți pregătită o fișă de prezentare completă, cu descrierea tuturor activităților, inclusiv a activităților de diagnostic.
- Convingeți conducerea școlii că acesta este un proiect interesant, util, la care merită să participe, inclusiv pentru îmbunătățirea abilităților profesionale ale cadrelor didactice din școală.

Dacă proiectul atrage sprijin, treceți la identificarea claselor și a cadrelor didactice care să se implice în proiect.

PASUL 6: SELECȚIA CLASELOR ȘI IDENTIFICAREA PERSONALULUI DIDACTIC

În ceea ce privește implicarea cadrelor didactice, elementul principal este motivația profesorilor. Este bine să descurajați deciziile unilaterale luate de către director fără consultarea profesorilor. Puneți în prim plan dezvoltarea abilităților profesionale ale cadrelor didactice implicate și importanța unui mediu prietenos în care să lucrați.

În ceea ce privește clasele implicate, cereți întotdeauna dirigintelui să vă ofere o imagine de ansamblu a grupului de elevi: dinamică relațională, cazuri posibile de bullying / violență de gen, fete și băieți cu nevoi speciale sau cu dizabilități.

PASUL 7: ACORDUL DE PARTENERIAT ȘI SEMNAREA FORMULARULUI DE CONȘIMȚĂM

Ultima parte a acestei etape este procedura formală de înscriere în proiect.

1. Acordul de parteneriat: acordul de parteneriat dintre școală și organizație trebuie să conțină o descriere a activităților care urmează să fie desfășurate, obiectivele, numărul de elevi participanți și personalul didactic care va fi implicat, obligațiile și angajamentele școlii și ale organizației care va derula proiectul. De

asemenea, este important să includeți prevederi legate de confidențialitatea informațiilor.

Veți găsi atașat la prezentul ghid un exemplu de acord de parteneriat pe care îl puteți utiliza.

2. Formularul de consimțământ: trebuie să pregătiți formulare de consimțământ atât pentru copii, cât și pentru adulți. Pentru a participa la activități, copiii sub vârsta de 18 ani trebuie să furnizeze formulare de consimțământ semnate de tutorii lor, în cunoștință de cauză. Formularul trebuie să conțină datele de contact ale organizației, modul în care vor fi garantate confidențialitatea și utilizarea datelor, folosirea imaginilor și a datelor în scopul promovării proiectului. Diferite metode de colectare a datelor necesită forme de consimțământ diferite.

Veți găsi atașat la prezentul ghid un formular de consimțământ pe care îl puteți folosi ca exemplu.

PASUL 8: ÎNTÂLNIREA DE PLANIFICARE ȘI ANALIZĂ

Înainte de a planifica activitățile în școli (completarea chestionarelor și focus-grupuri), este bine să organizați o întâlnire cu directorul școlii, profesorul coordonator, diriginții claselor implicate și orice altă persoană relevantă implicată în proiect, pentru a înțelege cu claritate următoarele aspecte:

- Caracteristicile claselor, problemele posibile, prezența elevilor, fete sau băieți, implicați anterior în incidente de violență sau de bullying.
- Procedurile formale interne ale școlii, nu doar cele legate de gestionarea sau prevenirea violenței de gen.
- Colaborarea între școală și servicii publice sau ONG-uri care se ocupă de aceste probleme: violență de gen și bullying.

Oferim în cele ce urmează câteva sugestii de întrebări:

1. Există proceduri formale pentru violența bazată pe gen în școala dvs.? Dacă da, care sunt?
2. Există proceduri informale pentru cazuri de violență de gen în școala dvs.? Dacă da, care sunt?
3. Care sunt procedurile instituției, dacă există, cu privire la cazuri de violență, în general?
4. Selecția disciplinelor opționale (Curriculum la decizia școlii) și activitățile extra-curriculare au în vedere egalitatea de gen așa cum este prevăzut în legislația națională și în recomandările europene privind această problematică?
5. Există proceduri, atât formale, cât și informale (dacă este necesar, se specifică) cu privire la cazurile de bullying și cyber-bullying? Există o persoană sau un grup de persoane desemnate să se ocupe de astfel de cazuri? Există reguli de conduită? Cum ați pus în practică prevederile din legislația națională?
6. Există alte proceduri în școală conectate cu această problematică?
7. Contractul educațional școală-familie menționează responsabilitatea pentru actele de violență?
8. Sunt funcționale procedurile existente?
9. Cum procedați dacă apare un caz de violență între elevi, violență în familie sau alte tipuri de violență?
10. Școala colaborează cu instituțiile publice locale, ONG-uri etc. în ceea ce privește prevenirea violenței? Ce se întâmplă când apare un caz?
11. Școala colaborează cu alte școli din zonă și își evaluează procedurile în ceea ce privește acțiunile comune care urmează să fie puse în aplicare în contextul prevenirii și combaterii violenței?